

LBRIS

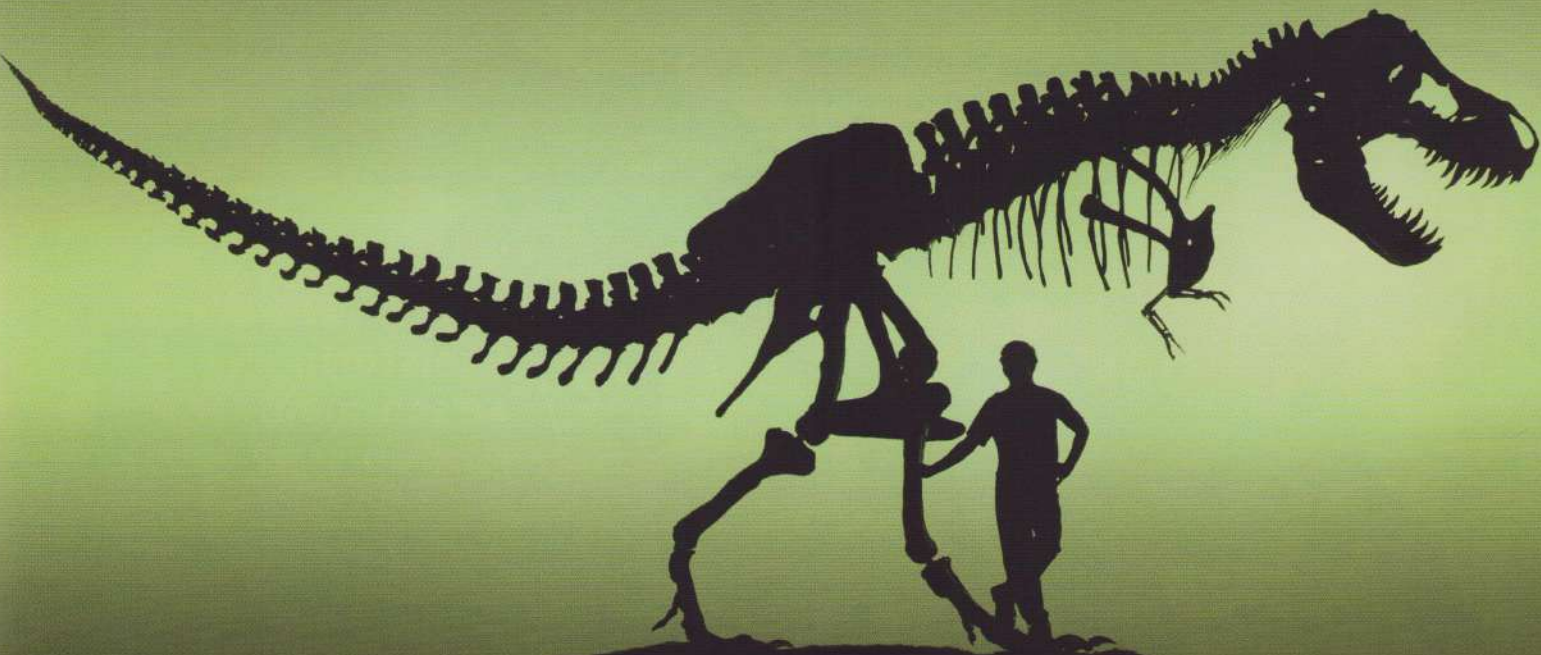
We know
books

Dr. Manfred Baur

DINOZAUURII

Pe tărâmul șopârlelor uriașe

Aici vezi numele
capitolului

Unde se află?

Pagina

10

Mari vânători de dinozauri din Vestul Sălbatic, unde au fost descoperite cele mai multe astfel de reptile preistorice.

4

Martorii timpurilor preistorice

- ▶ 4 Mumia Dino
- 6 Urme în piatră
- 8 Cum să găsești un dinozaur?
- ▶ 10 Războiul oaselor

Pagina

16

Uite cum pot să zbor!
Pterosaurul, în aer
și pe pământ.

Paginile marcate cu ▶ ar putea să te intereseze în mod deosebit!

12

Preistoria se schimbă

- 12 Secretul triumfului
- ▶ 14 Era dinozaurilor
- 16 Dinozaurii Triasicului
- 18 Dinozaurii Jurasicului
- 20 Dinozaurii Cretacicului
- 22 Stăpânii cerului
- 24 Groaza din adâncuri
- 26 Cum au dispărut dinozaurii?

Pagina

18

Allosaurul a fost un prădător de temut în Jurasic, perioadă în care au trăit și alți dinozauri.

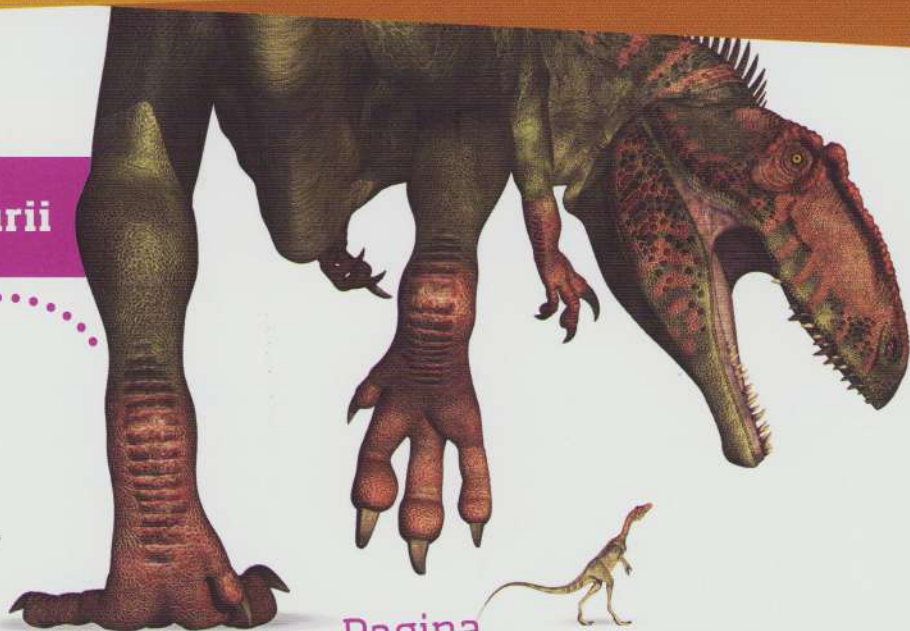

28

Cum trăiau dinozaurii

- 28 Arată-mi dinții...
- 30 Armele prădătorilor
- 32 Cu ciocan, spin și bici
- 34 De la pui la adult
- 35 Puternici împreună
- 36 Cât de rapizi erau dinozaurii?
- 38 Cât de inteligenți erau dinozaurii?

► **40 Lupta gigantilor**

Pagina

30

*Prădători mici și mari.
Fiecare este periculos în felul lui.
Fă cunoștință
cu piticul canibal!*

Pagina

34

*Maiasaurul.
Supermama
are multă grijă
de cei mici.*

42

Dinozaurii, astăzi

42 Au supraviețuit dinozaurii?

- **44 Descoperă, cercetează, experimentează!..... dinozaurii!**
- **46 Interviu cu T.rex & Co**

Pagina

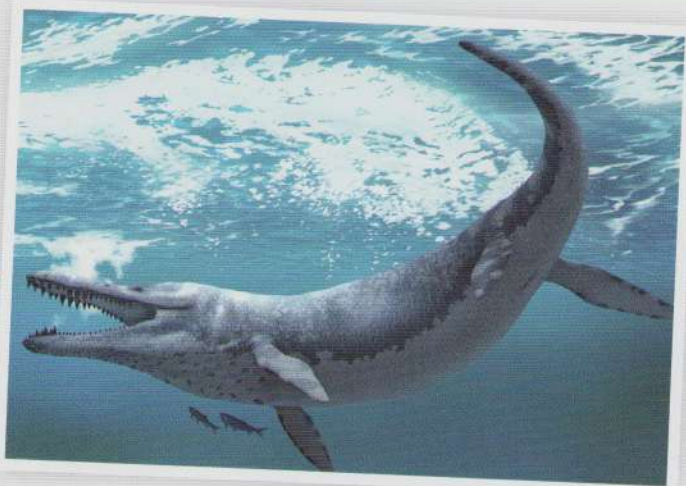
44

*Încă mai există dinozauri...
în situri și în muzee.
Unde îi poți căuta sau vizita?*

Pagina

24

*Niciun loc bun
de înot.
Monstrul marin
din Meozoic.*

48

Glosar

Aici poți găsi cei mai importanți termeni, explicați pe scurt!

Mumia Dino

Sfârșitul verii, 1999, Dakota de Nord, SUA. Tyler Lyson (16 ani) cutreieră deșertul (care mai târziu va fi numit Valea Iadului) de lângă orașul său natal, Marmath. Merge deja de câteva ore prin peisajul pustiu, cu privirea în pământ. Caută fosile. De pe vremea când era copil, a găsit aici oase de dinozauri. De cele mai multe ori doar fragmente, dar câteodată și oase întregi. Însă acum s-a făcut târziu și este timpul să își încheie căutarea.

O fosilă mică, abia vizibilă

O rază de soare luminează pământul și Tyler descoperă o fosilă. Din sol pare să iasă o vertebră. Cu grijă, înlătură pietricelele și pământul din jur și mai găsește una, și încă una. Erau așezate ca și cum ar fi aparținut aceluiași dinozaur. Nu păreau să fie aduse de apă sau lăsate aici de vreun prădător. Era evident că mai jos, în pământ, se afla îngropat scheletul unui dinozaur. Se lăsa însă noaptea și coioții se auzeau urlând în depărtare. Tyler a strâns oasele într-o pungă de plastic, apoi a marcat locul unde le-a găsit.

Descoperirea vieții lui

Când s-a întors împreună cu o echipă, Tyler a mai descoperit și alte oase și ceva incredibil: o bucată de piele fosilizată. Expertul britanic în dinozauri Phillip Manning l-a ajutat pe Tyler Lyson să scoată dinozaurul la lumină. După ce au terminat de săpat, au avut în față un schelet complet de dinozaur, cu oase, dinți și bucăți de piele. Se păstrasera chiar și organele interne. Tyler a descoperit mumia completă a unui Hadrosaur. Această mumie veche de milioane de ani a fost numită Dakota, după statul unde a fost găsită.

Sfârșitul dinozaurului Dakota

Cercetătorii pot doar presupune cum a murit Dakota. Aceștia sunt de părere că dinozaurul a fost probabil pus pe fugă de un prădător, s-a afundat în mlaștină și nu a mai avut puterea să iasă. Sub Dakota a fost găsit un Borealosuch, un dinozaur asemănător unui crocodil. Probabil că acesta a încercat să mănânce Hadrosaurul, dar a fost prins sub acesta și s-a afundat și el în mlaștină.

Tyler Lyson ambalează fosilele fragile pentru a fi transportate în siguranță la laborator.

O descoperire extrem de rară: pielea de dinozaur pietrificată.

Cine a fost Dakota?

Dakota este un Hadrosaur, un dinozaur cu cioc de rață, care a trăit la sfârșitul epocii dinozaurilor, acum 66 de milioane de ani. Chiar și până să devină adult, avea deja opt metri lungime. Se deplasa pe patru picioare, dar se putea ridica și pe cele două picioare robuste din spate. Degetele de la membrele din față erau despicate și unite la bază printr-o piele groasă. Cu aceste „mănuși”, Dakota nu se scufunda în solul umed de pe malurile râurilor. Lângă apă căuta plante suculente. Cu gura sa mare, asemenea unui cioc de rață, Dakota smulgea frunze, dar și ramuri întregi. Hadrosaurii nu aveau armură, scut în jurul gâtului sau coarne, pentru a se apăra de prădători lacomi, precum T.rex. Dar erau buni alergători și atunci când se aflau în pericol fugeau. Doar cei bolnavi, bătrâni sau tinerii fără experiență cădeau victime lui T.rex.

Așa trebuie să fi arătat Dakota, o specie de dinozaur care trăia pașnic în turme. Hadrosaurul sau „dinozaurul cu cioc de rață” mânca frunze și ace de pe ramuri.

Hadrosaurul

Altfel de mumii

Probabil ai auzit doar de mumiile regale din Egiptul Antic sau de mumiile de mamuți înghețate din Siberia. Aceste mumi sunt fie îmbălsămate, fie congelate. Dakota este însă o fosilă la care, pe lângă oase, dinți și piele, au fost fosilizate și organele.

Paleontologii
îndepărtează cu grijă
rocile sedimentare.

Reține!

▶ Hadrosaurul putea alerga cu o viteză de 45 km/h, iar T.rex cu 39 km/h. Deci Dakota a reușit să scape de T.rex. Tu însă nu ai avea nici cea mai mică șansă.

Urme în piatră

Pare scena unei crime. Corpul unui dinozaur mort este examinat îndeaproape. Momentul morții: în urmă cu mai bine de 66 de milioane ani. Majoritatea dinozaurilor au putrezit de milioane de ani sau au fost mâncați de alți dinozauri. Nu a mai rămas nimic din ei, doar în câteva cazuri părți din dinozauri au fost fosilizate. Dar numai părțile dure ale corpurilor acestora, precum dinții, ghearele și oasele.

Căutătorii...

Cercetătorii care studiază animalele dispărute se numesc paleontologi și sunt permanent în căutare de fosile. Mai ales în locurile în care sedimentele din timpul dinozaurilor sunt ușor accesibile. Aceștia au ochiul format să diferențieze pietrele de

Ouăle fosilizate de dinozaur sunt mari în comparație cu cele de găină, dar mici având în vedere că unii dinozauri erau uriași. Aveau forma rotundă sau ovală.

fosile și când găsesc o fosilă evaluează dacă în pământ mai sunt și altele și dacă merită să extindă săpăturile. Lucrul acesta poate fi ușor în deșerturile nisipoase, unde trebuie doar să se măture nisipul pentru a descoperi fosila. Dar în cazul în care trebuie să sape într-o stâncă tare, este nevoie de mai multe luni de muncă pentru a scoate scheletul la lumină.

...muncă de detectiv

În laboratorul muzeului, paleontologii așază la un loc oasele astfel încât să obțină dimensiunea și forma dinozaurului. Pot reconstrui chiar și mușchii, și țesuturile moi. Uneori, găsesc conținutul stomacului sau excremențele fosilizate ale dinozaurilor. De asemenea, ouă de dinozaur fosilizate și chiar cuiburi. Rareori au descoperit amprente și urme de dinozauri, care le-au permis să stabilească ce mâncau și cum se deplasau aceștia. Asemenea detectivilor, paleontologii adună toate mărturiile pentru a aduce dinozaurul din nou la viață.

Muncă de precizie: un pui de Hadrosaur pietrificat este scos din pământ cu un ac.

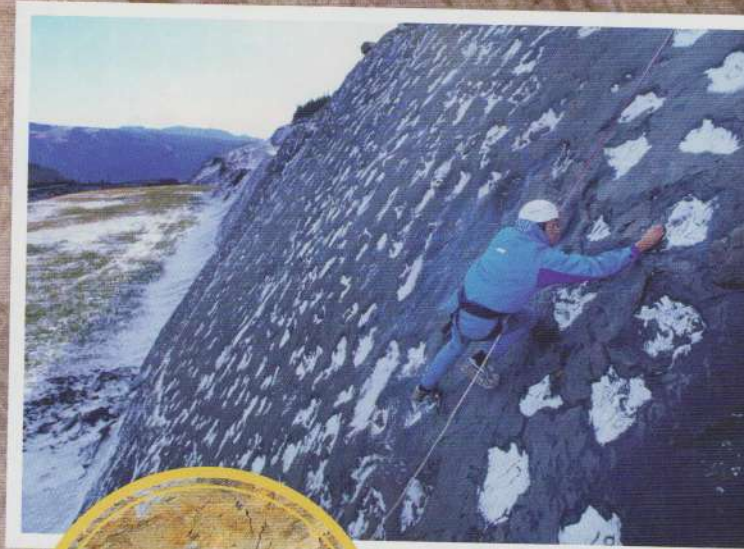
Monumentul Național al Dinozaurilor de la granița dintre Colorado și Utah, SUA, unde paleontologii au descoperit sute de dinozauri din Jurassic. Munca pe peretele vertical este periculoasă și cere o pregătire specială.

Pentru că dinții sunt mai duri decât oasele, adesea s-au păstrat numai aceștia. Dintele unui T.rex putea atinge 20 cm lungime.

LEBRIS

We know
books

Ampretele vechi de milioane de ani dovedesc faptul că multe specii de dinozauri au trăit în turme.

